

Με το σημερινό, 13ο τεύχος, η ΟΥΤΟΠΙΑ μπαίνει στον τρίτο χρόνο της ζωής της. Αποφασίσαμε να προχωρήσουμε στην έκδοση αυτού του περιοδικού και σκιαγραφήσαμε το χαρακτήρα του το 1991, μέσα στο γενικό κλίμα της απογοήτευσης που είχε προκαλέσει στην Αριστερά η κατάρρευση του σοσιαλιστικού στρατοπέδου, με ακραία πράξη της τραγωδίας, τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης. Ήταν η εποχή των ιδεολογημάτων για το τέλος της Ιστορίας, την οριστική ήττα του Μαρξισμού, το θρίαμβο της νέας κεφαλαιοκρατικής τάξης. Η εποχή της ευφορίας για την τελεσίδικη νίκη του καπιταλισμού και της αντίστοιχης κατάρρευσης των αριστερών δυνάμεων. Όσοι μέσα από τα σύννεφα σκόνης που είχε ξεσηκώσει η κατάρρευση του «σοσιαλιστικού» οικοδομήματος, διέβλεπαν από τότε ότι το «φάντασμα του κομμουνισμού» θα άρχιζε να πλανιέται και πάλι πάνω από την Ευρώπη, έστω δειλά, αντιφατικά, χωρίς την πρότερη μαχητική παρουσία του, χαρακτηριζόνταν οντοπικοί, ανεδαφικοί, αν όχι «αστείοι».

Ποιά είναι σήμερα η εικόνα του κόσμου, τέσσερα χρόνια από τότε που γρεμίστηκαν τα τείχη της Ιερριχούς; Οι λαοί των άλλοτε «σοσιαλιστικών χωρών», πολιτικά ανώριμοι μετά από 40 ή 70 χρόνια «σοσιαλισμού», είχαν ελπίσει σε δύο αγαθά τα οποία είχαν στερηθεί: ελευθερία και υλικό πλούτο. Αλλά οι βιτρίνες της δύσης αποδείχτηκαν απατηλός αντικατοπτρισμός της σκληρής πραγματικότητας του καπιταλισμού, προπέτασμα που έκρυβε την ουσία των κεφαλαιοκρατικών σχέσεων - το «ανθρώπος προς άνθρωπον λύκος». Το κακέκτυπο του σοσιαλισμού είχε τουλάχιστον εξασφαλίσει τη γενική απασχόληση. Σήμερα οι λαοί γνώρισαν ξανά την ανασφάλεια, την ανεργία και την πείνα. Αλλά στα ερείπια του «κρατικού σοσιαλισμού» (αντίφαση εν τοις όροις) δε χτίστηκε η Πολιτεία της δημοκρατίας και της αφθονίας. Η τερατογένεση του «καπιταλισμού της μαφίας» συνοδεύτηκε από την εξαθλίωση και την πείνα. Αντί για δημοκρατία και ελευθερία, οι λαοί γνώρισαν τη διαφθορά, τη βία και τις σφαίρες της αστικοκοιμημένης πρώην «κομμουνιστικής» γραφειοκρατίας, η οποία μεταλλάσσεται σε νέα κυρίαρχη τάξη, ιδιοποιούμενη τον κοινωνικό πλούτο και την κρατική εξουσία. Αντί για ειρήνη, οι λαοί αυτοί σύρθηκαν σε εμφύλιους πολέμους -οι τοπικές γραφειοκρατίες εκμεταλεύθηκαν για άλλη μια φορά τα εθνικιστικά αισθήματα και την αφέλεια των μαζών, για να δώσουν απατηλές «διεξόδους» στα υπαρκτά προβλήματα και να διασωθούν ως κυρίαρχη πολιτική και οικονομική μαφία. Ακραία περίπτωση είναι η συνεχιζόμενη γενοκτονία των Τσετσένων από την κλίκα του Γέλτσιν, η οποία χρησιμοποίησε και «εβελτίωσε» τις μεθόδους της τσαρκικής αυτοκρατορίας.

Έτσι, νωρίτερα απ' ό,τι θα μπορούσε να φανταστεί κανείς, οι λαοί των άλλοτε σοσιαλιστικών χωρών απογοητεύτηκαν από τη βίαιη επιστροφή στον καπιταλισμό και εναποθέτουν τις ελπίδες τους στις πρώην «κομμουνιστικές» γραφειοκρατίες. Δεν εί-

να λουκόν τυχαίο ότι μόλις τρία χρόνια μετά την εκδίωξή τους, οι «κόκκινοι» ξανάρχονται στην εξουσία στις Βαλτικές χώρες, στην Πολωνία, στην Ουγγαρία, στη Βουλγαρία. Αλλά βέβαια η επιστροφή στο μεταλλαγμένο παρελθόν δεν αποτελεί λύση: οι νέοι «κομμουνιστές» έχουν οριστικά επιλέξει την «οικονομία της αγοράς» δηλαδή τον καπιταλισμό. Εξάλλου και οι ομογαλακτοί τους στην άλλοτε Σοβιετική Ένωση και στη Γιουγκοσλαβία, οι οποίοι δεν εκδιώχθηκαν από την εξουσία, οδηγούν τις χώρες τους στον καπιταλισμό με τις μεθόδους που γνωρίζουμε αυτόν τον καιρό.

«Θεραπεία» σοκ ή ήπια επιστροφή στον καπιταλισμό. Οι αστικοποιημένες γραφειοκρατίες έχουν επιλέξει οριστικά το στρατόπεδό τους. Και τώρα τί; Ο σοσιαλισμός σήμερα είναι αναγκαίος περισσότερο από ποτέ: αποτελεί όρο για την ίδια την επιβίωση της ανθρωπότητας. Αλλά σήμερα η προοπτική του σοσιαλιστικού μετασχηματισμού είναι περισσότερο απόμακρη από ποτέ. Τι κάνουμε λουκόν; Πέρα από την αντίσταση στη νέα κεφαλαιοκρατική βαρβαρότητα, μαζί με την ανασύνταξη των δυνάμεων που δεν αποδέχονται το «τέλος της ιστορίας», είναι ανάγκη να εξηγήσουμε τα αίτια της αποτυχίας του πρώην σοσιαλιστικού πειράματος και ταυτόχρονα να ανιχνεύσουμε τις δυνατότητες που τυχόν ωριμάζουν στη σκοτεινή εποχή μας. Το σημερινό αφιέρωμα της ΟΥΤΟΠΙΑΣ αποτελεί μία μικρή συμβολή σ' αυτή την προσπάθεια.

«ΚΑΙ ΤΩΡΑ ΤΙ; Το μέλλον της σοσιαλιστικής ιδέας στον 21ο αιώνα». Πρόκειται για τον τίτλο ενός Συνεδρίου που οργάνωσε το Σεπτέμβριο η Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων στην αίθουσα τελετών του Εθνικού Μετσοβίου Πολυτεχνείου, με εισηγητές από τα περισσότερα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα της χώρας. Ζητήσαμε τότε από ορισμένους εισηγητές, που οι εισηγήσεις τους ταίριαζαν στον χαρακτήρα της ΟΥΤΟΠΙΑΣ, να μας παραχωρήσουν το δικαίωμα της δημοσίευσης. Τέσσερεις από αυτές τις εισηγήσεις (των Μ. Ράττη, Κ. Ψυχοπαίδη, Κ. Σταμάτη και των Θ. Λιανού-Β. Δρουκόπουλου) δημοσιεύονται στο σημερινό τεύχος. Άλλες τέσσερεις θα δημοσιευθούν σε επόμενο τεύχος του περιοδικού.

Έτσι το σημερινό αφιέρωμα αποτελείται από ένα πρώτο μέρος (τά τέσσερα πρώτα άρθρα) όπου αναλύονται προβλήματα σχετικά με τον χαρακτήρα των κοινωνιών σοβιετικού τύπου, τα αίτια της κατάρρευσης και τις σημερινές κυρίαρχες τάσεις της μαρξιστικής θεωρίας. Τα υπόλοιπα τέσσερα άρθρα διερευνούν κυρίως προβλήματα που αφορούν τις δυνατότητες ενός σοσιαλιστικού μετασχηματισμού των σημερινών κοινωνιών. Τρία κείμενα εξάλλου στην αρχή του τεύχους και δύο κείμενα επικαιρότητας, αναφέρονται στα οικεία κακά: πολιτική κρίση, οικονομία, ανεργία, ιδιωτικοποιήσεις, μεγάλα έργα. Τέλος, στη στήλη του «χρονικού του βιβλίου» δημοσιεύεται μία εκτενής ανάλυση του βιβλίου του Γιάννη Χοντζέα, παλαιού στελέχους της αντισυναινετικής αριστεράς, ο οποίος χάθηκε πρόσφατα. Θεωρήσαμε αναγκαίο να αφιερώσουμε τόση έκταση σ' αυτό το βιβλίο, όχι μόνο για να τιμήσουμε ένα ασυμβίβαστο αγωνιστή (με τον οποίο πολλοί από μας διαφωνούσαν) αλλά και επειδή και προ παντός - το βιβλίο αυτό είναι εξαιρετικά χρήσιμο στη σημερινή συγκυρία.

Το σημερινό τεύχος εικονογραφείται με έργα της ζωγράφου Βάσως Κυριακή, Επίκουρης Καθηγήτριας στο τμήμα Αρχιτεκτόνων του Εθνικού Μετσοβίου Πολυτεχνείου.